

Natuurbeelden: Publieke visies op natuur en de consequenties voor het natuurbeheer

Arjen Buijs,
Bos en Natuurbeleid, Wageningen Universiteit &
Alterra

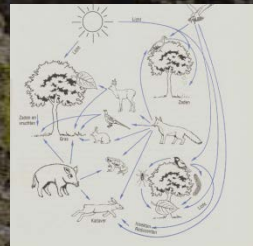
Symposium Natuurpunt "Communicatie in natuurbeheer"

12-4-2012 Averbode België

1. Draagvlak en protest

2. Natuurbeelden

3. Protest revisited

4. Handvaten beheerders

A photograph of two young children standing in a grassy field, looking through binoculars. The child on the left is wearing a red jacket and has blue hair ties. The child on the right is wearing a dark blue jacket and has a red flower headband. In the background, there are green trees and a body of water under a blue sky with white clouds. The text "1: draagvlak en protest" is overlaid in white on the image.

1: draagvlak en protest

RED ONZE BOSSEN

Wandeling

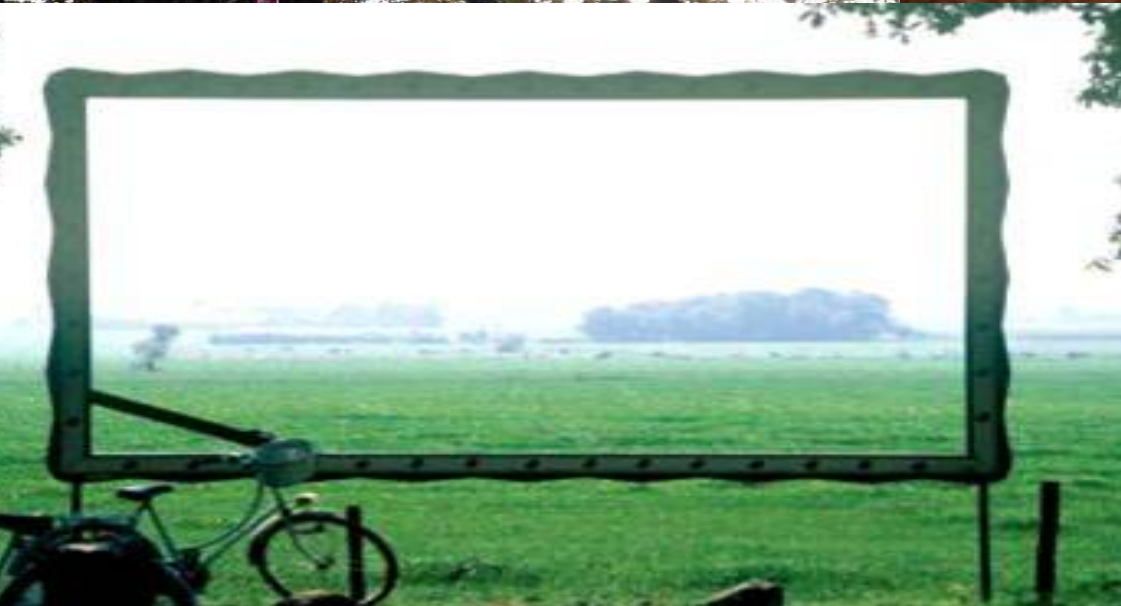
voor alle vrienden van het bos

Op zondag 1 juni 2008 om 9.30 uur

**organiseren de bosvrienden een wandeling langs de
kaalgekapte gebieden van Averbode als reactie op
de huidige grootschalige boskappingen.**

**Vertrek: achter de abdij van Averbode, aan de parking
van de vroegere drukkerij Altiora. Duur: ± 2.30 uur.**

Iedereen is welkom

RED ONZE BOSSEN

Wandeling

voor alle vrienden van het bos

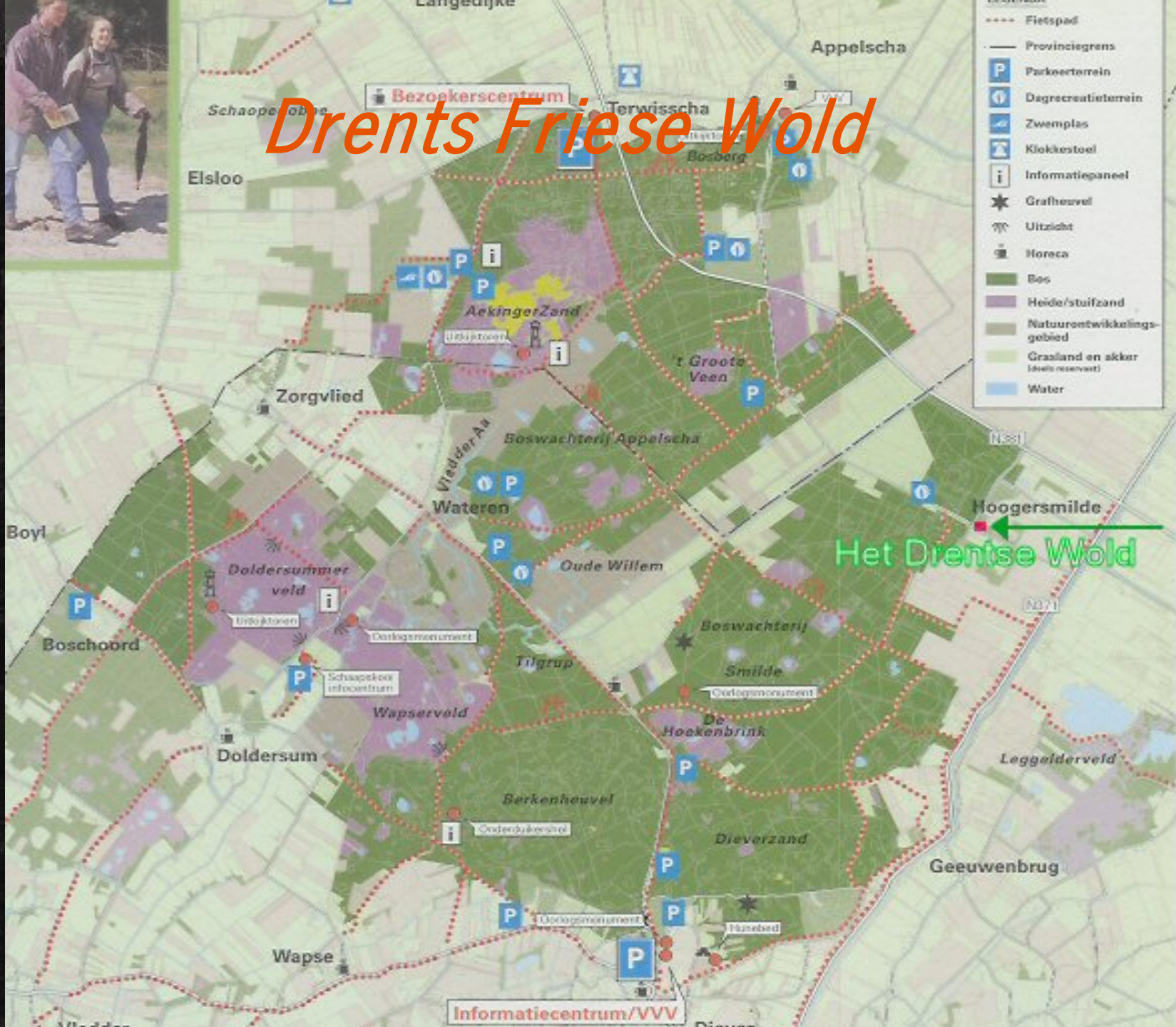
Op zondag 1 juni 2008 om 9.30 uur

organiseren de bosvrienden een wandeling langs de
kaalgekapte gebieden van Averbode als reactie op
de huidige grootschalige boskappingen.

Vertrek: achter de abdij van Averbode, aan de parking
van de vroegere drukkerij Altiora. Duur: $\pm$ 2.30 uur.

Iedereen is welkom

Drents Friese Wold

Drents Friese Wold

- SBB, NM, DL
- 2000 Instelling National Park
- 2002 BIP
- Sinds 2006 conflict met stichting Woudreus
- Massaal verzet (8000 handtekeningen, media)
 - (en steun)
- Protest:
 - Inhoud beleid
 - Betrokkenheid bij proces

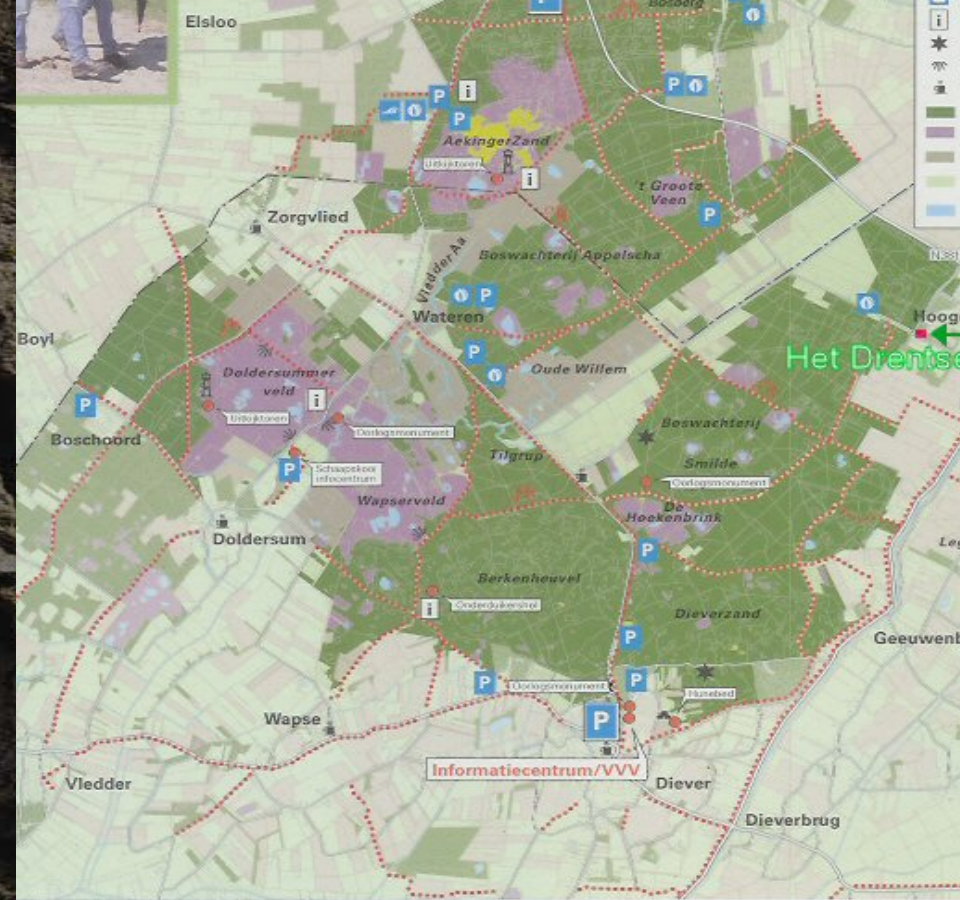
Protest

■ Inhoudelijk:

- Bomenkap voor stuifzand
- Natuurontwikkeling
- Exotenbeheer
- Toegangsbeperkingen

■ Proces:

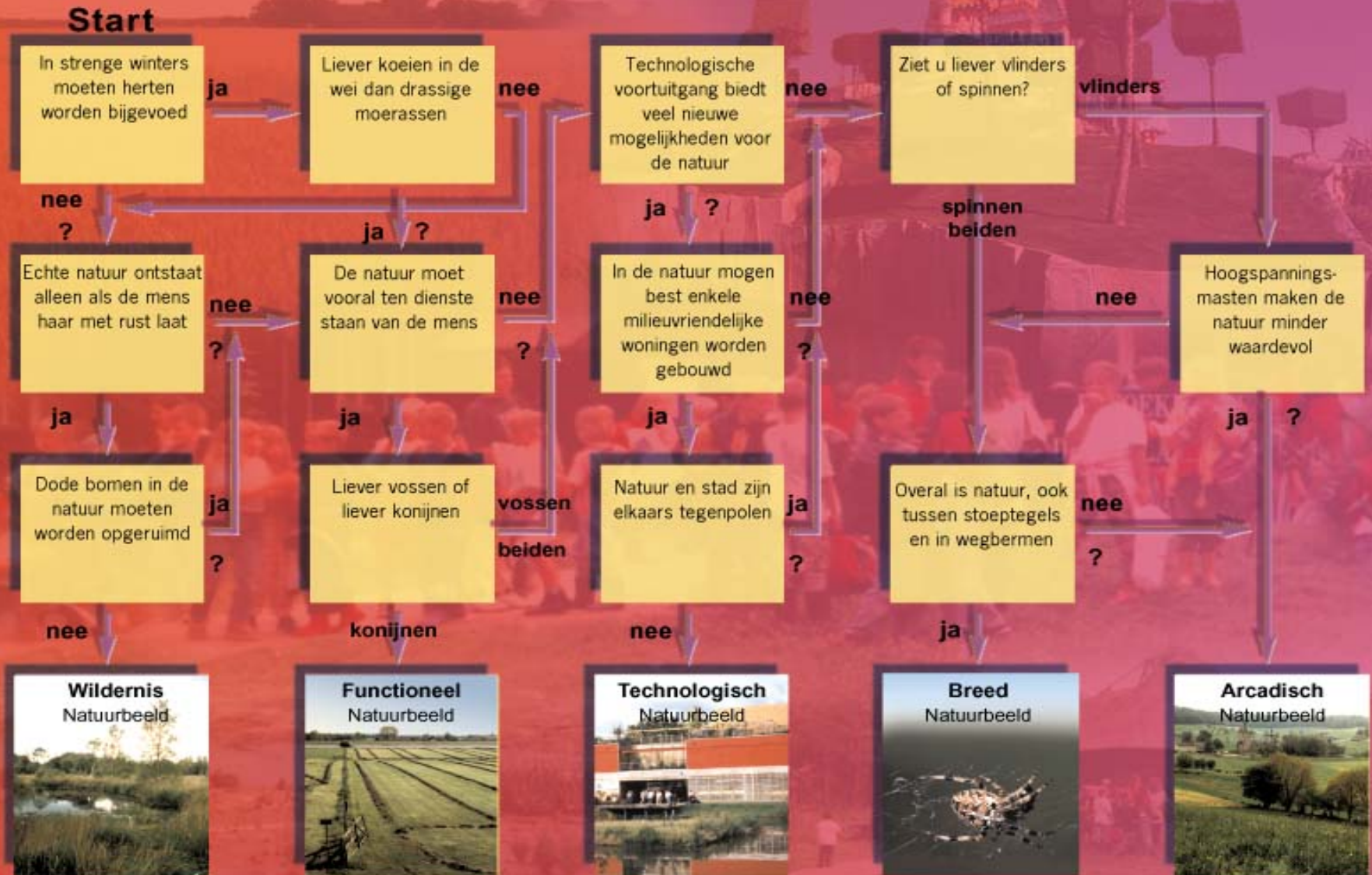
- Gebrek aan burgerparticipatie
- Formeel bezit versus “achtertuin”
- “Arrogant”
- “Buitenstaanders”

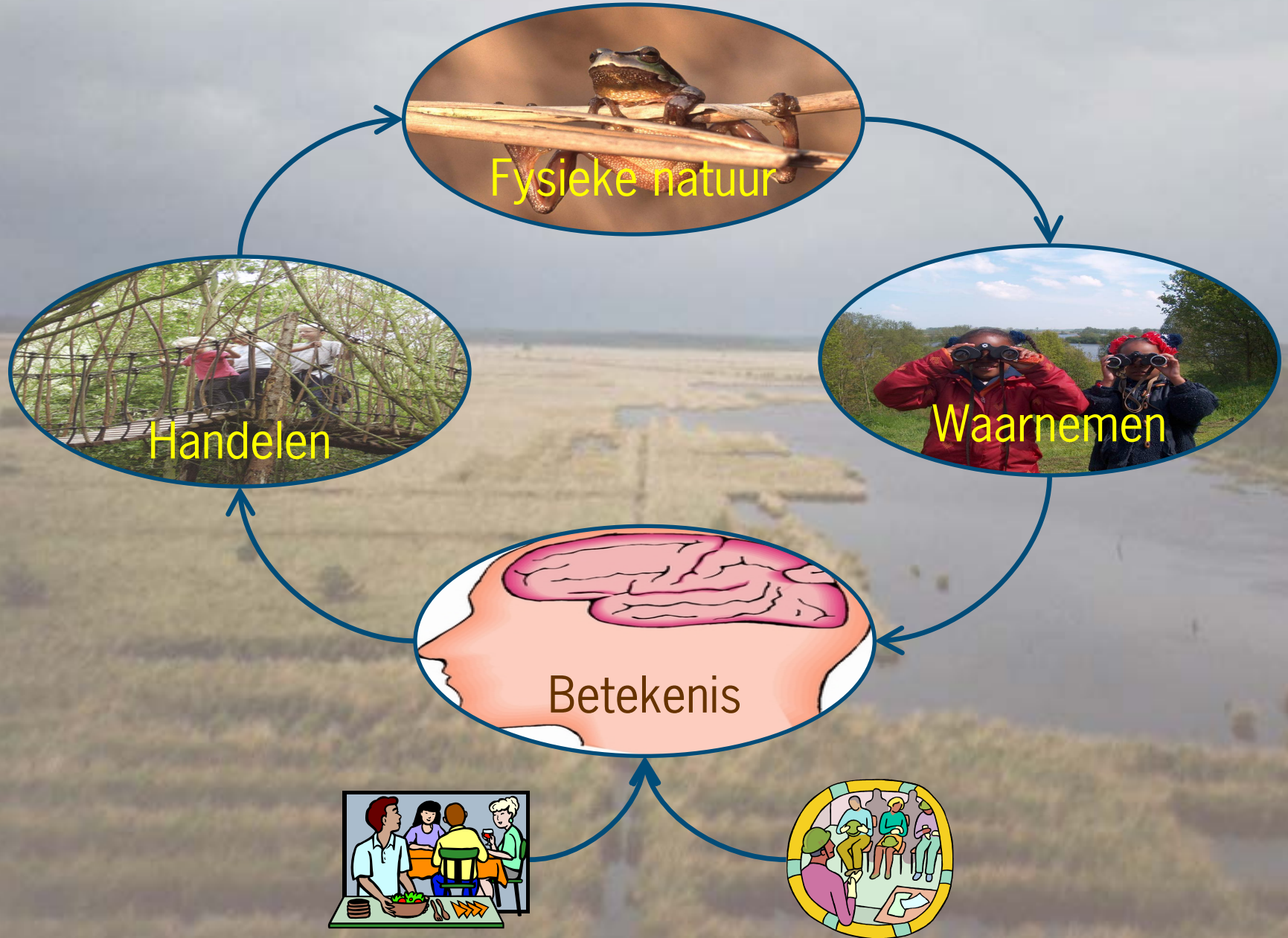

2: natuurbeelden burgers

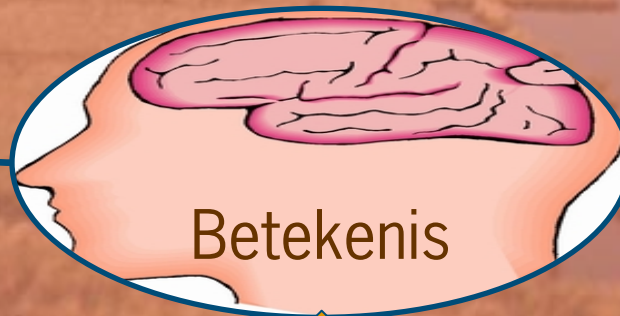
Illustratie: Uw dominante natuurbeeld

De betekenis van de natuur

FYSIEK

S

NATUURBEELDEN

Natuurbeelden: De betekenissen die mensen, instituties of samenlevingen toekennen aan de natuur.

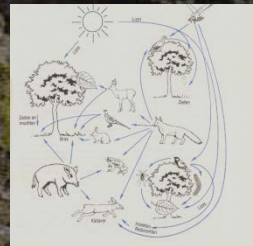
Van invloed op:

- *Het waarnemen van*
- *De beleving van*
- *De waardering van*
- *Het handelen in*

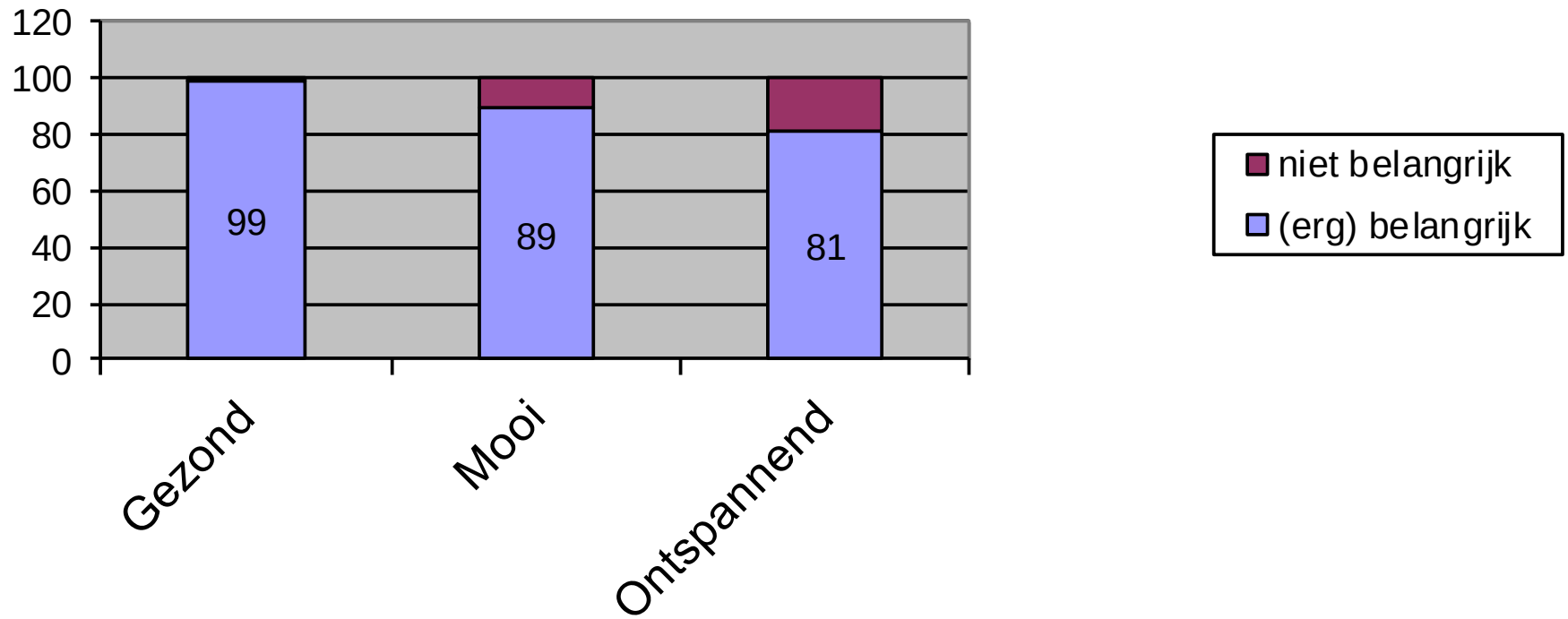
Natuur en landschap

Natuurbeelden:

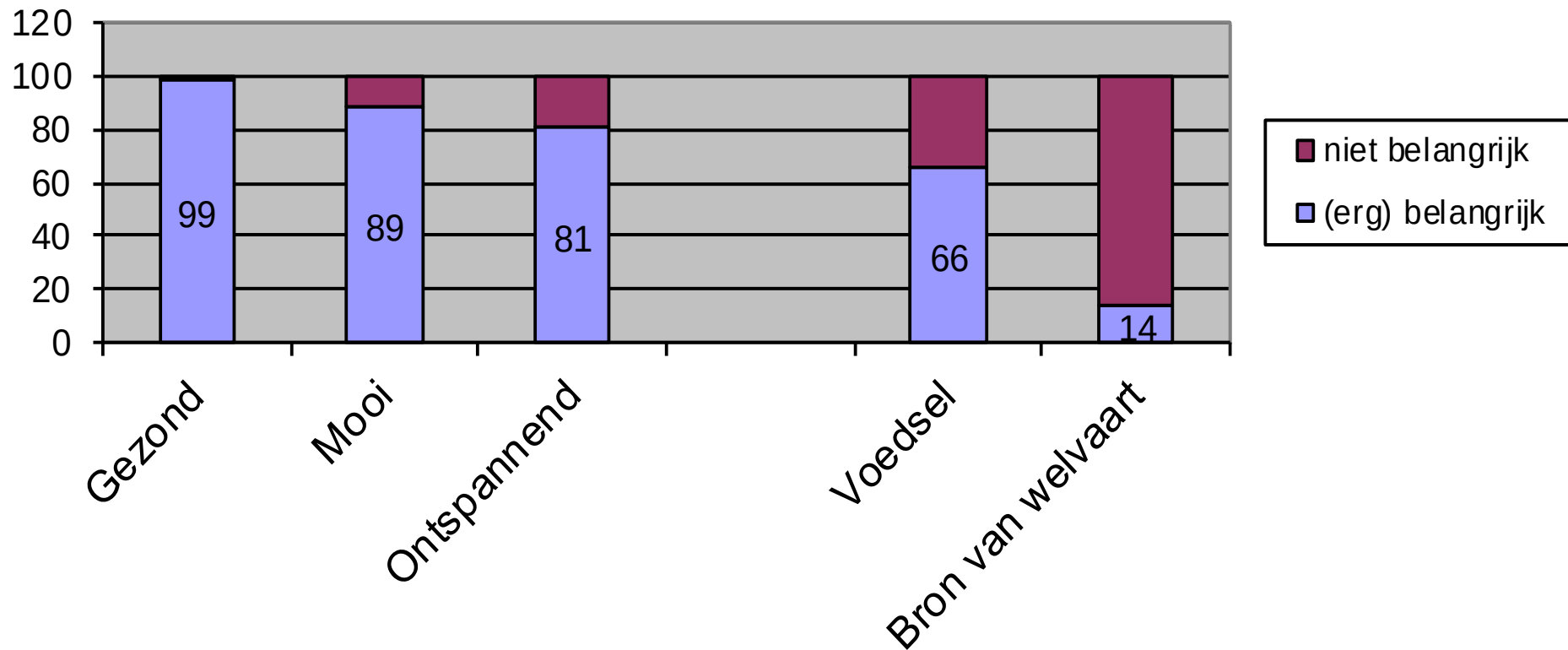
- *Deskundigen (ecologen, beleidsmakers etc)*
- *Burgers*

Grote overeenkomsten: basis in Romantiek

- Niet Romantische functies

- *Maar ook verschillen: 4 natuurbeelden*

ROMANTISCH

- *Wildernis natuurbeeld*
- *Arcadisch natuurbeeld*

DEELS ROMANTISCH

- *Breed natuurbeeld*

NIET ROMANTISCH

- *Functioneel natuurbeeld*
- *(Technologisch natuurbeeld)*

ROMANTISCH

- *Wildernis natuurbeeld*
- *Arcadisch natuurbeeld*

DEELS ROMANTISCH

- *Breed natuurbeeld*

NIET ROMANTISCH

- *Functioneel natuurbeeld*
- *(Technologisch natuurbeeld)*

ROMANTISCH

- *Wildernis natuurbeeld*
- *Arcadisch natuurbeeld*

DEELS ROMANTISCH

- *Breed natuurbeeld*

NIET ROMANTISCH

- *Functioneel natuurbeeld*
- *(Technologisch natuurbeeld)*

ROMANTISCH

- *Wildernis natuurbeeld*
- *Arcadisch natuurbeeld*

DEELS ROMANTISCH

- *Breed natuurbeeld*

NIET ROMANTISCH

- *Functioneel natuurbeeld*
- *(Technologisch natuurbeeld)*

5?

Natuurbeelden: 3 dimensies

- Waarden

“Als hier zeldzame soorten zitten, moeten we ze beschermen.”

“Ik vind het waardevol om die historische vlechthekken te herstellen”

- Kwaliteit

“Door de vernatting wordt het natuurlijk evenwicht verstoort en komen er steeds minder konijnen en dus ook minder roofvogels”

- Ervaren

“Die zogenaamde deskundigen zijn allemaal studeerkamer ecologen. Ze zouden hier eens in de praktijk moeten komen kijken”

“Die kracht en onvoorspelbaarheid van het water, dat is zo fascinerend”

“Het voelt als thuiskomen, als ik door zo’n kleinschalig landschap rijdt”

- Identiteit

Waarden

■ Ecocentrisch ←————→ Antropocentrisch

■ (Intrinsieke waarde)

(gebruikswaarde)

■

(utilitaire waarde)

■

(nutswaarde)

■ Ecocentrisch ————— Antropocentrisch

»

Biocentrisch

Stichting verwijt Staatsbosbeheer slecht beheer van heckrunderen

Van onze verslaggever
Caspar Janssen

AMSTERDAM Driekwart van de heckrunderen in natuurgebied Oostvaardersplassen heeft de afgelopen winter niet overleefd. Dat beweert de stichting Welzijn Grote Grazers in een boze brief aan minister Verburg (LNV).

Staatsbosbeheer, de verantwoordelijke beheerder in het gebied, meldde onlangs nog aan de minister dat slechts een kwart van de runderen deze strenge winter is gestorven. Dat volgens internationaal gehanteer-

de normen voor natuurlijk beheer van kuddes geen extreem hoog percentage. Een sterfte van driekwart van de kudde zou wel duiden op massale sterfte. De Stichting Welzijn Grote Grazers ageert al langer tegen het project in de Oostvaardersplassen waar de natuur ongehinderd haar gang kan gaan. In de stichting heeft een klein aantal particulieren zich verenigd. De stichting bepleit een beheermodel zoals op de Veluwe, waar jaarlijks meer dan een kwart van de hoefdieren uit de kuddes wordt weggeschoten.

De stichting, die Staatsbosbeheer van 'wrede dierenmishandeling' be-

schuldigt, baseert zich op eigen tellingen, 'zowel op de grond als vanuit de lucht.' Volgens de tellers zijn er 312 heckrunderen gestorven in plaats van de 140 die minister Verburg aan de Kamer heeft gemeld. De door Staatsbosbeheer verstrekte sterftecijfers van Konikpaarden en edelherten kloppen grosso modo wel, aldus de stichting.

Staatsbosbeheer bestempelt de beweringen van de stichting als 'nonsens'. 'Wij moeten alle dode runderen laten afvoeren door een verwerkingsbedrijf, dus tellen is nogal makkelijk. We hebben er ook geen enkel belang bij om te liegen over de cijfers.'

Waarden

	Waarden	Beheerdoelen
Wildernis:	ecocentrisch	Hands off
Breed:	biocentrisch	Beperkt (welzijn)
Arcadisch:	zwak antropocentrisch	Beperkt (landschap)
Functioneel:	antropocentrisch	Hands on

Kennis en overtuigingen

Definitie:
wat is natuur?

Beliefs

Wildernis:	smal	natuur = kwetsbaar
Breed:	breed	natuur = onvoorspelbaar
Arcadisch:	vrij breed	natuur = kwetsbaar
Functioneel:	breed	natuur = dynamisch

Beleving

**primaire
emoties**

schoonheid

Wildernis: fascinatie, grootsheid

ruig

Breed: fascinatie, eenheid met natuur

levend

Arcadisch: afwisseling, geborgenheid

verzorgd

Functioneel: veiligheid

verzorgd

Natuurbeelden van burgers

Wildernis				
Breed				
Arcadisch				
Functioneel				

Natuurbeelden van burgers:

	Waarden			
	Waarden van natuur			
Wildernis	Ecocentrisch			
Breed	Biocentrisch			
Arcadisch	Zwak Antropocentrisch			
Functioneel	Antropocentrisch			

Natuurbeelden van burgers:

	Waarden			
		Visies op natuurbeheer		
Wildernis		Hands-off		
Breed				
Arcadisch				
Functioneel		Actief ingrijpen		

Natuurbeelden van burgers:

			Kennis Definities (+ecologie)	
Wildernis			Smal natuurbeeld	
Breed				
Arcadisch				
Functioneel				
			Breed natuurbeeld	

Natuurbeelden van burgers:

			Beleving	
			Welke ervaringen?	Wat is mooi?
Wildernis			Fascinatie	Ruig
Breed			Schoonheid	
Arcadisch			Landschaps-identiteit	
Functioneel			Veiligheid	Verzorgd

Natuurbeelden van burgers: Dimensies

	Waarden		Kennis	Beleving
	Waarden van natuur	Visies op natuurbeheer	Definities	Voelen, beleven
Wildernis	Ecocentrisch	Hands off	Smal	Ruig Fascinatie
Breed	Biocentrisch	Beperkt (flora/fauna)	Breed	Fascinatie levende wezens
Arcadisch	Zwak Anthropocentrisch	Beperkt (landschap)	Vrij breed	Verzorgd Schoonheid Verbondenheid
Functioneel	Anthropocentrisch	Hands on	Breed	Verzorgd

Natuurbeelden in Nederlands beleid (Keulartz 2000)

	Waarden	Kennis	Beleving
Wildernis	Systeem-ecologie	Ecocentrisch	Objectivistisch
Arcadisch	Structuur-ecologie	Zwak antropocentrisch	Subjectivistisch
Functioneel	Productie-ecologie	Antropocentrisch	Formalistisch

Overeenkomsten

BURGERS	<i>Verschillen</i>	<i>Overeenkomsten</i>	<i>Verschillen</i>	EXPERTS
Wildernis		• Ecocentric • Hands-off • Smalle definitie		Wildernis
Arcadisch		• Zwak antropocentrisch • natuur+ cultuur		Arcadisch
Functioneel		• Antropocentrisch • Natuur+cultuur		Functioneel

Verschillen

BURGERS	<i>Verschillen</i>	<i>Overeenkomsten</i>	<i>Verschillen</i>	EXPERTS
Wildernis		• Ecocentric • Hands-off • Smalle definitie		Wildernis
Breed	• Biocentrisch • Dierenwelzijn • Brede definitie	-		-
Arcadisch		• Zwak antropocentrisch • natuur+ cultuur		Arcadisch
Functioneel		• Antropocentrisch • Natuur+cultuur		Functioneel

detailverschillen

BURGERS		EXPERTS	
	<i>Verschillen</i>	<i>Overeenkomsten</i>	<i>Verschillen</i>
Wildernis	• Waargenomen natuurlijkheid	• Ecocentric • Hands-off • Smalle definitie	• Autonomie van ecologische processen
Breed	• Biocentrisch • Dierenwelzijn • Brede definitie	-	-
Arcadisch	• Visuele aantrekkelijkheid • Afwisseling • Emotionele verbondenheid	• Zwak antropocentrisch • natuur+ cultuur	• Landschapspatronen • Cultuurhistorie
Functioneel		• Antopocentrisch • Natuur+cultuur	

Verschillen in focus

Deskundigen

Kennis

Waarden

*Beleving /
emoties*

Burgers

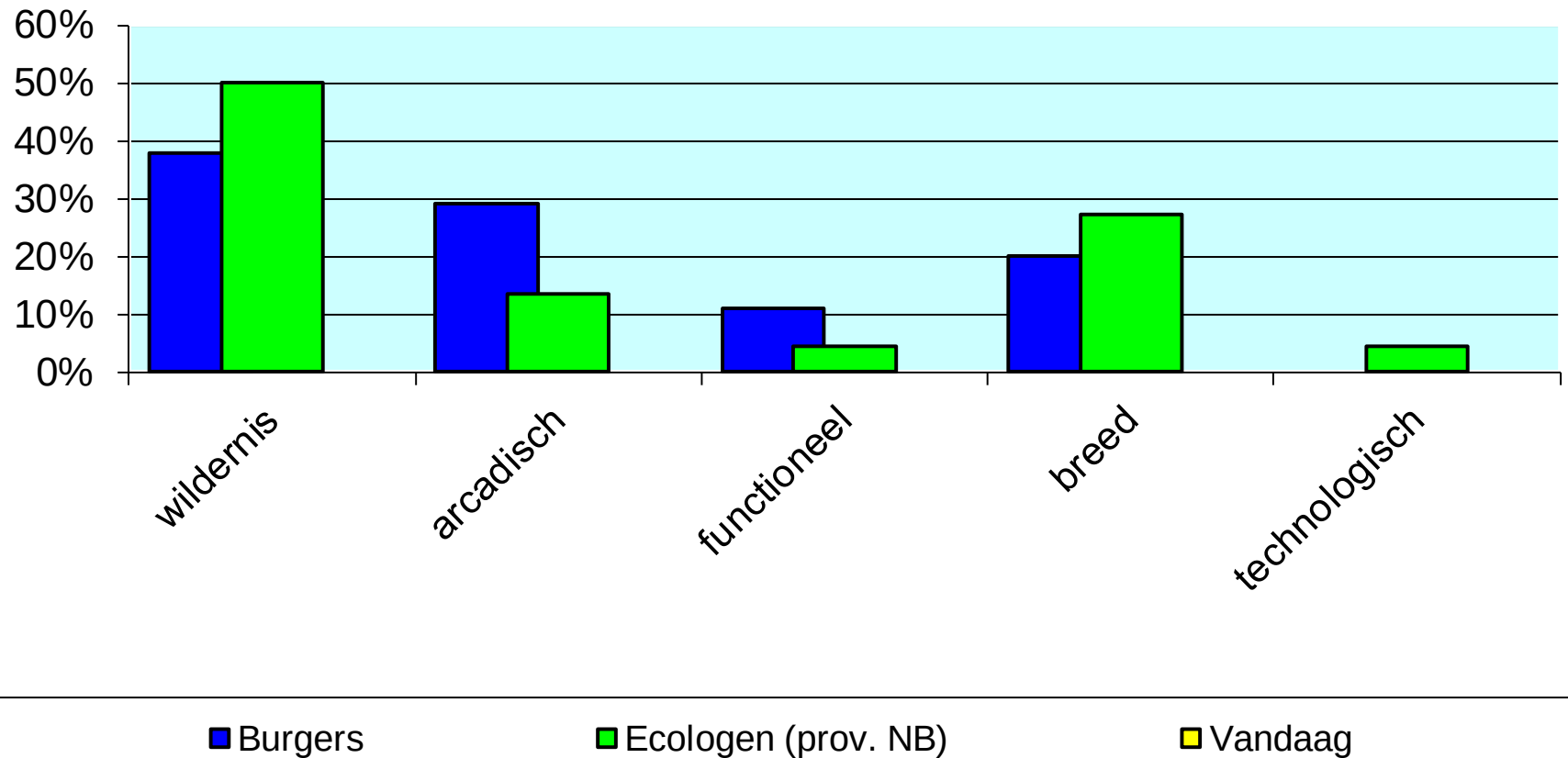
Kennis

Waarden

*Beleving /
emoties*

NATUURBEELDEN VAN

Burgers NL, Ecologen NL $\leftrightarrow$ Vandaag

KAPPEN MET KAPPEN

3: Drents Friese Wold revisited

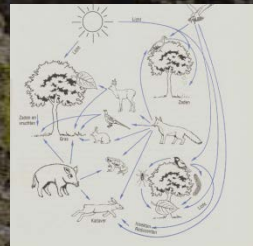
STOP
de kaalslag in onze
Nationale Parken!

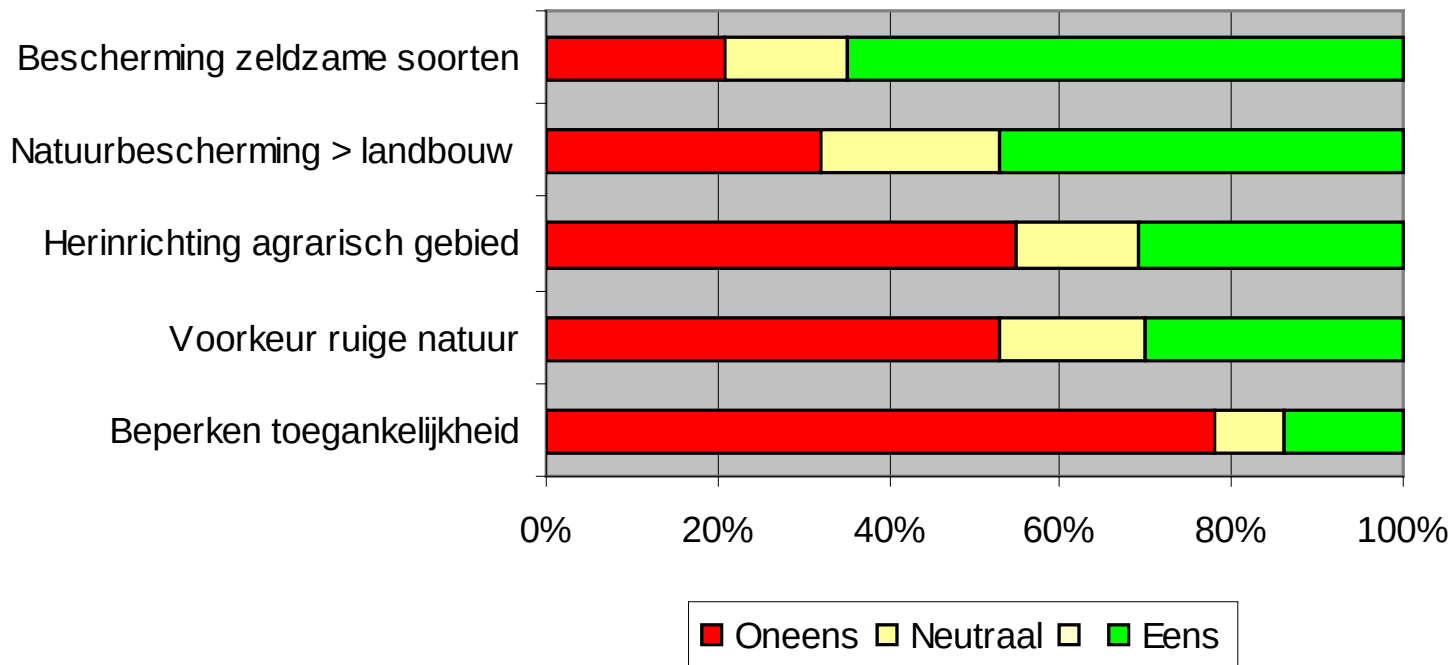
www.woudreus.nl

Drents Friese Wold revisited: De rol van natuurbeelden

- Bomenkap voor stuifzanduitbreiding
 - Ecosystemen – individuele bomen?
 - Verschillende waarden
 - Natuurontwikkeling landbouw-enclave
 - Wat is natuur? Wie moet het beheren
 - Definities van natuur Ruig – verzorgd?
 - Exotenbeheer
 - Exoten – inheems?
 - waarden, beleving
 - Toegangsbeperkingen
 - Beschermen – gebruiken?
 - waarden
- Verschillende natuurbeelden

Inhoudelijke overeenstemming?

- 40% wildernisbeeld
- 25% breed beeld
- 25% arcadisch beeld
- 10% functioneel beeld
- Inhoudelijke verschillen,
- maar betrokkenheid groot

4: Conclusies en handvaten voor beheerders

Conclusie

- Natuurbeelden kunnen verschillen
 - verschillende wensbeelden
 - verschillende visies op beheer
 - Negatieve reacties op beheermaatregelen
- Dit zijn inhoudelijke verschillen van mening, die kunnen leiden tot verminderd draagvlak
- Leidt dit altijd tot protest?
- Discussie:
 - Herkenbaar?
 - Hoe hier mee omgaan? (aanpassen $\leftrightarrow$ “uitleggen”)

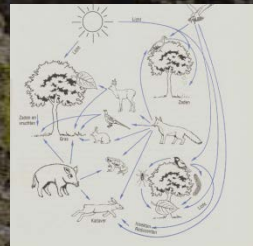
De dynamiek van het draagvlak

- Draagvlak (en protest) is geen statisch begrip
- Draagvlak kan bevorderd en verloren worden
- DFW: Woudreus maakte succesvol gebruik van grote binding met gebied onder bevolking
 - Veel in pers
 - Posters, kraampjes
 - Handtekeningen
 - Tweede kamerleden etc.
 - “Buitenstaanders”!
- Natuurorganisaties:
 - Minder zichtbaar
 - Wel excursies etc.
 - “Gevestigden”

Handvaten voor beheerders

- Bewustwording verschillende natuurbeelden
 - Wetenschappelijke kennis $\leftrightarrow$ beleving
 - Inhoudelijke verschillen
 - Focus beleving – waarden - kennis
- Proces: Inhoud + procedure + relaties

Omgaan met verschillende natuurbeelden

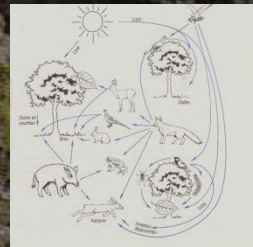
■ Aanpassen doelen

- Evenwicht ecologische waarde – belevingswaarde
 - Oostvaardersplassen-Waddenzee-Veluwe
- Wat voor soort natuur? Evt zonering in soort natuur

■ Aanpassen middelen

- Selectief kappen
- Stobben (snel) verwijderen

■ Aanpassen ontwerp

- Beeldbepalende elementen
- Hooggewaardeerde elementen

■ Communicatie

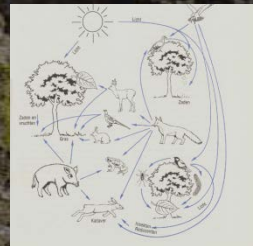
- Laatste optie!!!
- Uitleggen

2) Proces: Enkele suggesties

- Proces: Inhoud + procedure + relaties
- Van communicatie naar participatie
- Burgerparticipatie
 - Voordelen:
 - Houdt communicatielijnen met lokale gemeenschap
 - Minder kritiek op procedure
 - Zinnige inhoudelijke suggesties + creativiteit
 - Tijdig bijsturen
 - Meer begrip onder bevolking
 - Initiatieven uit bevolking
 - Democratisch

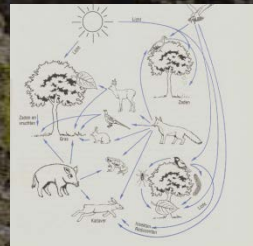
→ Meer draagvlak

Participatieladder

Participatienivo

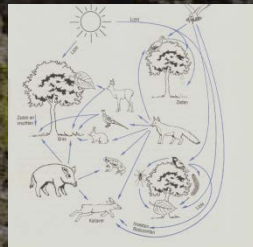
- Zelfbeheer
- Meebeslissen
- Co-produceren
- Consulteren
- Bestuderen
- Informeren

Stelling: Natuurorganisaties zitten nog veel te vaak op
onderste trede: informeren

Bedankt!

Vragen?

Public Na- tures

Social representations
of nature and
local practices

Arjen Buijs

